

Klaipėdos miesto savivaldybės administracijai

2021-09-27 Nr. SI-719

I Nr.

DĖL GALIMO CO₂ MATAVIMO APLINKOS ORE INTEGRAVIMO Į PROGRAMĄ

Remiantis Klaipėdos miesto savivaldybės 2021-09-22 d. vykusio Finansų ir Ekonomikos komiteto posėdžio metu pateiktomis pastabomis dėl pageidaujamo anglies dioksido (CO₂) matavimo integravimo į Klaipėdos miesto 2022-2026 m. aplinkos monitoringo programą, teikiame argumentus dėl CO₂ matavimo aplinkos ore integravimo galimybių į Klaipėdos miesto 2022-2026 m. aplinkos monitoringo programą:

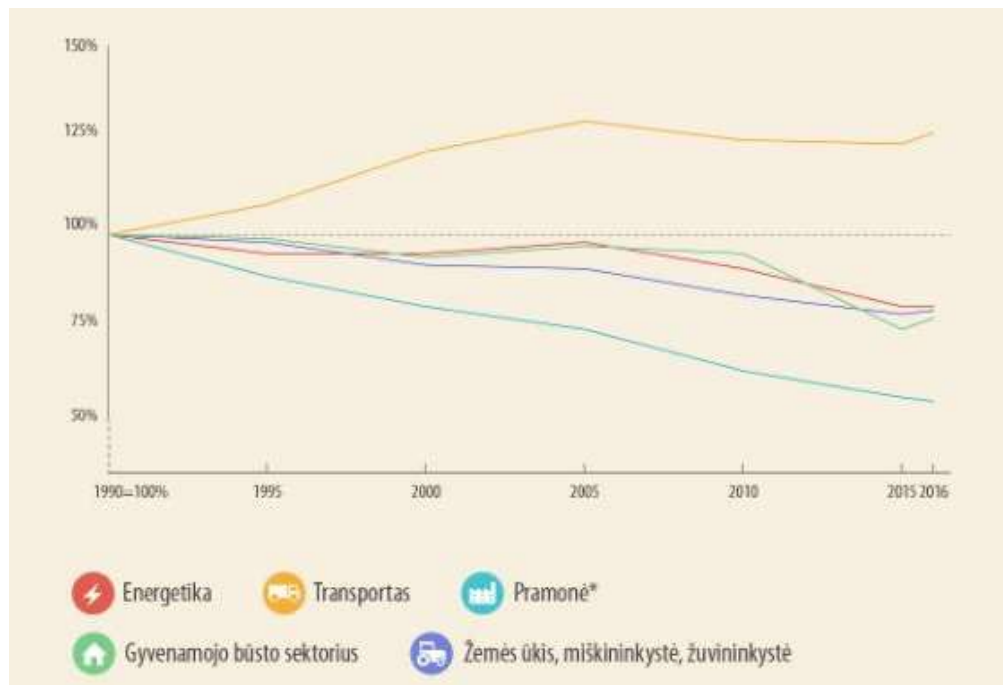
Visame pasaulyje dėl CO₂ išmetamo į atmosferą sukeliamą per 60 proc. sustiprinto šiltnamio efekto. Kiekvienais metais anglies dioksido išmetama 6-7 milijardai tonų¹, daugiausiai naudojant energiją transporto priemonėse, elektrinėse, žemės ūkyje, namų ūkiuose ir pramonėje.

Transporto sektoriuje išskiriama beveik 30 proc. viso Europos Sąjungos išskiriamo CO₂ kiekio, o 72 proc. šio kiekio sudaro keliuose išmetamas CO₂. Siekdama sušvelninti klimato kaitą ES sutarė iki 2050 m. 40 proc. sumažinti transporto sektoriaus išskiriamą CO₂ lyginant su 1990 m. lygiu².

Energetikos sektorius yra antroje vietoje pagal išskiriamą CO₂ kiekį Europos Sąjungoje. Remiantis Lietuvos Respublikos Nacionalinės klimato kaitos valdymo darbotvarke vienas iš pagrindinių Nacionalinių tikslų šilumos gamybos ir tiekimo sektoriuje yra iki 2035 m. pasiekti, kad atsinaujinančių energijos išteklių dalis centralizuotos šilumos tiekimo sektoriuje sudarytų ne mažiau kaip 95 proc. bei pasiekti, kad namų ūkių (šilumos energijos gamyba iš kietojo biokuro ir kito kietojo kuro, neefektyvus šilumos gamybos įrenginiai, neefektyvus šilumos vartojimas), prisijungiančių prie aplinkos kokybei palankaus centralizuoto šilumos tiekimo tinklų, skaičius išaugtų du kartus.

¹ https://ec.europa.eu/environment/archives/youth/original/air/contents4_lt.html.

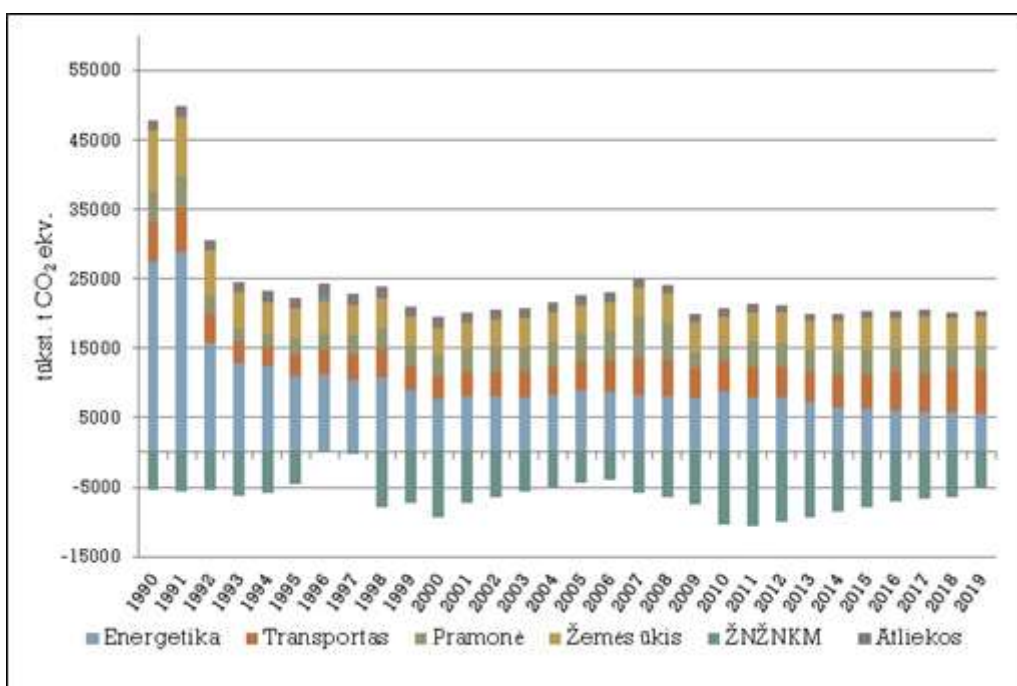
² <https://www.europarl.europa.eu/news/lt/headlines/priorities/klimato-kaita/20190313STO31218/automobiliu-ismetamas-co2-faktai-ir-skaiciai-infografikas>.

1 pav. CO₂ išmetimo tendencijos ES pagal sektorius (1990-2016m.)

(šaltinis: Europos aplinkos agentūra)

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) apskaitos duomenys. Žemiau esančiame paveiksle pateikti Lietuvoje į atmosferą išmesto CO₂ kiekių kaita per 1990-2019 m. laikotarpį.

2 pav. CO₂ išmetimai per 1990-2019 m. laikotarpį

Kaip skelbia LR aplinkos ministerija³, 2019 m. Lietuvoje į atmosferą buvo išmesta 20,4 mln. tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų – apie 1,0 proc. daugiau nei 2018 m. Daugiausia išmetė transporto (30,9 proc.) ir energetikos (27,5 proc.) sektoriai. Trečioje vietoje – žemės ūkis (20,9 proc.), kiek mažiau ŠESD išmesta pramonės (16,7 proc.) ir atliekų (4,0 proc.) sektoriuose. Lyginant su 2018 m. ŠESD kiekis labiausiai didėjo amoniako gamybos (8,8 proc.), cemento gamybos (13,0 proc.), žemės ūkio

³ <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/klimato-kaita/sesd-apskaitos-ir-prognoziu-ataskaitos-nacionaliniai-pranesimai>.

dirvožemių (2,6 proc.) sektoriuose, o labiausiai mažėjo energijos gamybos, gyvulininkystės ir atliekų sektoriuose. 2019 m. Lietuvoje buvo absorbuota 5,4 mln. tonų CO₂, daugiausiai – miškų ir daugiamečių pievų dėka. Pagrindinės Lietuvoje išmetamos šiltnamio dujos – anglies dioksidas – sudarė 68,4 proc. viso 2018 m. išmesto kiekio. Gerokai mažiau išmesta metano – 14,5 proc., azoto suboksido – 14,3 proc., fluorintų dujų – 2,8 proc. Lietuvoje anglies dioksido koncentracijų aplinkos ore valstybinis monitoringas neatliekamas, kadangi šios dujos nėra vertinamos, kaip ženkliai įtakojančios aplinkos oro kokybę. Detalių duomenų apie anglies dioksido koncentracijos kaitą aplinkos ore Lietuvoje nėra. Įvertinus aukščiau pateiktą informaciją rekomenduojame neįtraukti į Klaipėdos miesto 2022-2026 m. aplinkos monitoringo programą CO₂ matavimus remiantis žemiau pateiktais argumentais:

- Anglies dioksidas nėra patvirtintame Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore vertinamas pagal Europos sąjungos kriterijus, sąraše. Aplinkos oro kokybės vertinimo tvarkos apraše nėra nustatyta vertinimo tvarka, CO₂ ribinės reikšmės ir kriterijai.
- Matuojant anglies monoksido koncentracijas, galimai bus pažeidžiamas Bendrųjų savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatų reikalavimas, kad monitoringo programa remtųsi lėšų efektyvaus panaudojimo principu.
- Anglies dioksido dujos nėra vertinamos, kaip teršalas, įtakojančios aplinkos oro kokybę. Bet tai yra teršalas, kuris didžiąja dalimi įtakoja pasauliniu klimato atšilimo procesą. Dėl šios priežasties Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo nuostatomis valstybės vykdo anglies dioksido išmetamų kiekių apskaitą ir kuria bei įgyvendina mažinimo politiką ir strategijas.

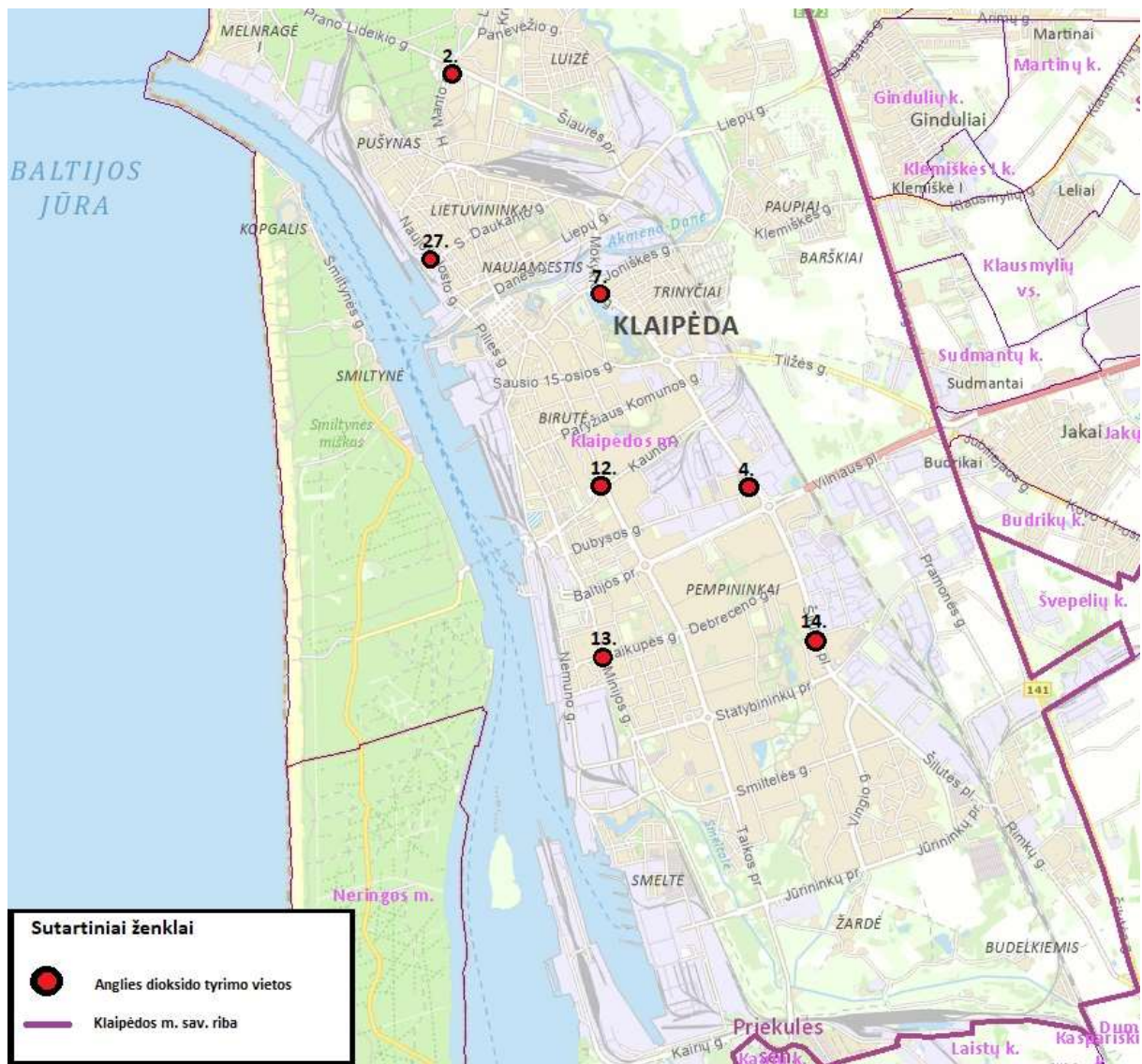
Dėl objektyvių priežasčių nepritarus aukščiau pateiktiems CO₂ neintegravimo į Klaipėdos miesto 2022-2026 m. aplinkos monitoringo programą argumentams, siūlome naudojant dujų chromatografijos metodą bei remiantis tarptautinio standarto LST EN ISO 6975:2005 nuostatomis Klaipėdos miesto teritorijoje žemiau esančioje lentelėje pateiktose 7-iose tyrimo vietose kiekvienais metais 4 kartus per metus, t.y. 1 kartą per sezoną – žiemą, pavasarį, vasarą, rudenį stebėti anglies dioksido koncentracijų kaitą:

1 lentelė

CO₂ monitoringo vietų lokalizacija Klaipėdos mieste

Tyrimo vietos ID*	Matavimo vietos pavadinimas	Tyrimo vietos koordinatės LKS 94 koordinatinių sistemoje		Stebimi parametrai
		X	Y	
2	Miško kvartalas prie gyvenamųjų namų (Herkaus Manto g. 83)	319423	6181011	NO ₂ , LOJ (BTEX), CO, KD ₁₀ , CO ₂
27	Naujoji uosto g. – Gegužės g. sankryža (Naujoji uosto g.10)	319212	6179157	SO ₂ , NO ₂ , LOJ (BTEX), KD ₁₀ , CO ₂
7	Mokyklos g. prie „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos (Mokyklos g. 3)	320913	6178811	NO ₂ , CO, KD ₁₀ , KD _{2,5} , CO ₂
12	Taikos – Agluonos g. sankryža prie gyvenamojo namo (Taikos pr. 52)	320920	6176870	NO ₂ , KD ₁₀ , CO ₂
4	Šilutės pl. (greta Šilutės pl. 28 A)	322396	6176872	NO ₂ CO ₂
13	Minijos g. – Naikupės g. sankryža (Naikupės g. 14)	320945	6175160	NO ₂ , SO ₂ , LOJ (BTEX), CO ₂
14	Šilutės pl. Ties Šiaulių g. prie gyvenamųjų namų (Šilutės pl. 58)	323064	6175336	NO ₂ , CO ₂

* - ID tai unikalūs tyrimo vietos Nr., perkeltas iš ankstesnio laikotarpio monitoringo programų, siekiant užtikrinti duomenų palyginamumą.

3 pav. CO₂ monitoringo vietų vizualizacija Klaipėdos mieste

Įvertinus aukščiau lentelėje pateiktas CO₂ matavimo aplinkos ore apimtis, 1 metams būtų reikalingas 8000,00 EUR su PVM finansavimas.

Direktorė

Renata Navickienė